

A főigazgató beszámolója a 2007. évről

1. A 2007-es év legfontosabb jellemzői

2007-ben az Artisjus – a zenei és irodalmi közös jogkezelésre államilag nyilvántartásba vett egyesületként - a törvényes felhatalmazása és az Alapszabálya által előírt feladatát teljesítette, vagyis előmozdította a képviselt zeneszerzők, írók, zeneműkiadók anyagi érdekeit valamint támogatta és elismerte a zenei és irodalmi alkotó tevékenységet. A felhasználókkal egyeztetett, az illetékes miniszter által jóváhagyott méltányos díjszabásaival, engedélyezési gyakorlatával elősegítette a művek tömeges és párhuzamos jogszerű felhasználását.

A magyar zenei közös jogkezelés századik évében az Artisjus által elért jogdíj bevétel vagyis a teljes jogdíjforgalom 12.996.121,- ezer Ft volt. Ezen belül a bel- és külföldi szerzőket és zeneműkiadókat megillető zenei jogdíjak tömege 8.123.943,- ezer Ft-ot tett ki . A teljes jogdíjforgalomban beszedett jogdíjak mintegy 30 %-a más magyar közös jogkezelő szervezeteket és külföldi televíziókat illet meg, amelyek az egyedi felosztásról maguk gondoskodnak .(A közös jogkezelés költségei a beszedett összeg 18,3 %-át tették ki. Az előző évhez képest a működés személyi kiadásai 4%-kal nőttek (változatlan létszám mellett), a dologi kiadások és a beruházási költségek csökkentek (3 illetve 5 %-kal). Az Artisjus a szociális és kulturális célokra a teljes bevételhez képest 3,9 %-ot fordított, így az összbevétel 77,8 %-át osztotta fel vagy utalta át más jogosulti csoportok képviselőjének .A jogdíjak egyedi felosztása a nyilvános Felosztási Szabályzat szerint megtörtént a 6000 magyar és a több tízezer külföldi zenei és irodalmi szerzői jogosult között.

Az Artisjus tagsága és belföldi megbízóinak száma az év folyamán tovább növekedett, az év végén összesen 6345 volt . A 83 nemzetközi kölcsönös képviseleti szerződésünk alapján gyakorlatilag a világ összes zeneszerzőjét képviseltük a műveik magyarországi felhasználása tekintetében, másrészt felhatalmazást adtunk arra, hogy a partner engedélyezze a magyar repertoár saját országában való használatát.

A novemberi közgyűlésén – a korábbiakat jóval meghaladó részvétel mellett - az Artisjus megújította a választott vezető testületeit: a tagok a 33 tagú Választmányba öt, a hat tagú Felügyelő Bizottságba két, a tíz tagú Vezetőségébe egy új képviselőt választottak. Az Artisjus 2007-ben létrehozta a Jogosulti Tanácsát, amelyben két szerző és egy zeneműkiadó képviseli azoknak az Artisjustól szerzői jogdíjat élvező belföldi személyeknek az érdekeit, akik még nem tagjai az egyesületnek. Az Alapszabály szerint létrehozott belső egyesületi szabályok (például a Felosztási Szabályzat) minden tag számára elérhetőek és azok összhangban állnak az Európai Unió jogi előírásaival is (például a kilépés és a képviseleti jogok visszavonásának szabályozása).

A Közgyűlés alapszabályt is módosított a következő fontos kérdésekben. Az európai uniós kívánalmakra és fejleményekre tekintettel lehetővé vált olyan kölcsönös képviseleti szerződések kötése is, amelyek területi hatálya az Európai Gazdasági Tér egészére vagy több országára is kiterjed. Az egyesület szükség esetén külföldi közös jogkezelőkkel közös, regionális jogkezelő szervezet is létrehozhat. A tagok kizárásának szabályai az alacsonyabb szintű belső szabályzatokból az Alapszabály szintjére kerültek; és végül a tagok bizonyos feltételekkel képviseleti megbízást adhatnak a Közgyűlésen való részvételre, szavazásra.

A jogérvényesítés, a dokumentálás és a jogdíj felosztás során az Artisjus a közös jogkezelés legújabb szervezési és számítástechnikai eljárásait, nemzetközi adatbázisait és szabványait alkalmazta. Így például 2007-ben olyan számítógépes rendszert fejlesztett ki, amely a szolgáltatóval együttműködésben a felhasználással egyidejűleg regisztrálja a

művek letöltését. Képezte azt az elektronikus szerzői információs rendszert is, amely a szerzőknek egyedi, biztonságos „online” hozzáférést tesz lehetővé a mű- és folyószámla adataikhoz.

Az Artisjus szabályszerű működését - az alapszabály szerinti választott testületein kívül – az éves könyvvizsgálat (amelynek jelentését közzé tesszük), a képviselt külföldi közös jogkezelő szervezetek, az Oktatási és Kulturális Minisztérium és eseti pénzügyi ellenőrzései során az APEH felügyeli, illetve ellenőrzi.

A közös jogkezelés nemzetközi szervezeteiben és az ilyen együttműködésben az Artisjus továbbra is jelentős szerepet töltött be.

Az Artisjus a jogelődjeivel együttes történetének századik évét 2007-ben koncertekkel, díjakkal, a magyar zenei közös jogkezelés száz évét leíró történeti kiadvánnyal ünnepelte meg.

2. A jogérvényesítési oldal

A díjszabások alkalmazása az objektíve azonos helyzetben lévő felhasználókra azonosan, méltányosan történt. A cél a gazdaságosság és a hatékonyság együttes elérése volt. Jellemző ennek nehézségére, hogy például a nyilvános előadás körében több mint 60.000 üzletet tartunk nyilván és ezek közül az év során több mint 31.000-et ellenőriztünk (naptári naponként átlag 85 ellenőrzés). Így is 11.000 fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet kellett benyújtatunk a bíróságokhoz (illeték kiadás: 70 millió forint). A jogtalan, ún. kalóz felhasználások ellen a többi közös jogkezelővel együtt, a ProArt szervezet útján is küzdünk, ugyancsak jelentős kiadásokkal. A jogsértés azonnali megszüntetését az internet szolgáltatóktól kérő ProArt felszólítások száma elérte az 5000-t.

A hangfelvétel kiadások szerzői jogdíj bevétele 2002-től folyamatosan csökkent, ez idő alatt összesen mintegy 30 %-kal. 2007-es siker, hogy - ellenállva a nagy külföldi közös jogkezelők és a multinacionális hangfelvétel kiadók nyomásának - sikerült megőrizni a multinacionális lemezkiadók magyarországi kiadásainak (az összes itteni kiadás mintegy 1/3-a) általunk való közvetlen jogosítását, erre a jogdíjak beszedését. Első fokon megnyertük azt a pert, amelyet a DVD-n rögzített és terjesztett filmzene jogdíjak megfizetése iránt indítottunk, de a beszedés a fellebbezés miatt még mindig nem kezdődhetett el. A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet, új eljárás kezdődik. Az alperes alkotmánybírósági beadvánnyal is megkísérli annak a szabálynak a megsemmisítését elérni, amelynek értelmezése útján lehetővé válhat az ún. videomechanikai jogdíj igény érvényesítése a műpéldány-másolatokon értékesített audiovizuális művekre.

Az üres hang- és képhordozók jogdíjának 2006-os kiemelkedő, 20 %-os növekedése után jó eredmény, hogy sikerült ezeket a jogdíj bevételeket szinten tartani (bár az ezzel kompenzálható magáncélú másolás tovább terjed és növekszik). Az év végén pert kellett indítanunk a jogdíjak meg nem fizetése miatt a zenét is tároló mobil telefonokat és más multifunkcionális készülékeket gyártó Nokia világcég magyarországi leányvállalata ellen. Az ügyészség törvényrontó értelmezése a Büntetőtörvénykönyv módosítása után is kizárja a büntetőjogi eszközök alkalmazását.

A magyarországi internetes zenei felhasználásból a szerzők jogdíj bevétele továbbra is elenyésző, az egyéb forrásból érkező jogdíj bevételeinknek kevesebb, mint 1 %-a. A fájlcsere, a kalóz ún. warez oldalak és a közösségi video megosztó portálok miatt a helyzet ugyanilyen Európa más országaiban is. Az internetes elektronikus hírközlési szolgáltatók

– a felelősségüket korlátozó jogszabályok mögé bújva - gyakorlatilag nem fizetnek jogdíjat, holott például Kelet Közép Európában a forgalmuk 80 %-a zenei és filmes fájlcserére.

Az egyéb elektronikus média jogdíj forrásai közül („sugárzási és kábeltévé jogdíjak”) csak a kódoltan eredeztetett műholdas csatornák műsorai egyidejű átvitele bővült a kábel hálózatokban és ennek jogdíjai tudták kiegyenlíteni a Magyar Rádió és a Magyar Televízió által fizetett jogdíjak jelentős csökkenését.

A nyilvános előadásból származó jogdíj bevételek – változatlan díjszabási tételek mellett! – 9 %-kal növekedtek. Ebben szerepe volt a kereskedelmi üzletláncokkal kötött keretszerződések növekvő számának, de a koncert- és vendéglátói élő zenei előadások száma emelkedésének is.

3. A dokumentációs és jogdíj felosztási oldal

A felhasznált zenei- és irodalmi művek nyilvántartásba vétele, azonosítása, a magyar és a több milliós világrepertoár dokumentálása, a jogdíjak nemzetközi elszámolása céljára az Artisjus nagy számítástechnikai rendszereket működtet, amelyekbe integrálta a Zeneszerzők és Zeneszövegírók Társaságai Nemzetközi Szövetsége (CISAC) által közösen kifejlesztett összes elektronikus eszközt és szabványt. Csak magyar szerzőkből és műveikből évente ezerrel illetve tízezerrel növekszik adatbázisunk.

A bejelentett művek műfaji besorolását, eredeti vagy átdolgozási jellegének elbírálását szakértő szerzőkből álló bizottságok végzik.

A jogdíjak felosztását nehezíti, hogy a felhasználók továbbra is jelentős arányban pontatlan, használhatatlan adatokat küldenek az elhangzott, sugárzott, letöltött művekről. A közszolgálati Magyar Rádió és Magyar Televízió adatszolgáltatásának nagy része még 2007-ben sem volt elektronikus. A kapott adatokat folyamatos elektronikus megfigyeléssel ellenőrizzük. 2007-ben is több vállalkozó programját próbáltuk ki a sugárzott vagy internetes műsorokban elhangzó művek digitális ujjlenyomattal vagy más módon való teljesen automatikus azonosítására, de egyelőre nincsen működőképes és gazdaságos változat.

A 2007-ben történt – a 2006-ban beszédett jogdíjakat illető – felosztásra vonatkozóan a Felosztási Szabályzat lényegesen nem módosult. Növekedett viszont a kumulatív felosztási pénzalapok felosztásánál figyelembe vett adatforrások és adatok (érintett szerzők, kiadók) száma és így általában csökkent az egy-egy sikeresebb szerzőre jutó nyilvános előadási, sugárzási és üres hordozó jogdíj összege.

A nyilvános előadási típusú jogdíjakból a Felosztási Szabályzat és a kölcsönös képviseleti szerződések alapján levont 10%-os szociális és kultúratámogatási célú összegeket az Artisjus 2007-ben is az Artisjus Zenei Alapítványnak illetve az Artisjus Irodalmi Alapítványnak utalta át. Az összegeket az alapítványok a magyar zeneszerzői alkotó tevékenység pénzbeli ösztönzésére, a magyar repertoár közönséghez juttatására, az akkreditált alap- és középfokú zenei oktatás jutalmazására (zene), illetve pénzjutalommal járó elismerő díjra és ösztöndíjakra (irodalom) fordították az alapító okirataiknak megfelelő módon.

4. Nemzetközi kapcsolatok

A nemzetközi kapcsolatainkban 2007-ben meghatározó volt az a bizonytalan helyzet, amelyet az Európai Bizottság közös jogkezelésre vonatkozó ellentmondásos intézkedései és ennek nyomán a multinacionális zeneműkiadók és egyes nyugat-európai közös

jogkezelők akciói váltottak ki, első sorban az „online” zenefelhasználás jogosítása körében. Az Artisjus is szerepet játszott abban, hogy az Európai Parlament Lévai Katalin által előterjesztett határozata a kulturális kisebbségek, a kulturális sokféleség védelmében fellépett a Bizottság intézkedései ellen. Kifejtettük, hogy csakis egy a közös jogkezelést európai szinten meghatározó irányelv lenne képes feloldani azt az ellentmondást, ami ma egyrészt a versenyjog és a közeljövőben a szolgáltatások szabad áramlása szabályának feltétlen alkalmazása és másrészt a között feszül, hogy a kulturális fontosságú és közérdekű közös jogkezelőket az állam ellenőrzi és felügyeli szabályaik (például a díjszabás és a felosztási szabályok) valamint a működésük tekintetében.

Az Artisjus az összes közös jogkezelő és a CISAC elleni versenyjogi eljárásban a bírság fenyegetés hatására csatlakozott ugyan egy kötelezettségvállaláshoz, de azt a Bizottság nem fogadta el, az eljárás továbbra is nyitott. Az Artisjus a mintegy 20 kis- és közepes európai közös jogkezelő megbízásából, a Bizottságnak való előterjesztés céljára, kidolgozott egy új „online” jogosítási modellt, de azt a nagy közös jogkezelők még nem fogadták el. A jogosításban Európa-szerte káosz uralkodik. Az Artisjus több esetben jogosít olyan külföldi internetes tartalomszolgáltatót, amely Magyarországon is szolgáltat. Véleményünk szerint a több országra nyújtott zenei online szolgáltatás jogosítására is a jelenlegi kölcsönös képviselői rendszer továbbfejlesztésével kell megoldást találni, nem pedig azzal, hogy az engedélyt a szolgáltatóknak vagy minden egyes „major” zeneműkiadó megbízottjától külön-külön kellene beszerezniük, vagy minden szerző és kiadó engedélyét egy központi közös jogkezelő közvetítésével kellene megszerezni.

Az Artisjus továbbra is tagja a CISAC, az európai közös jogkezelőket összefogó GESAC és a hangfelvétel jogokkal foglalkozó BIEM nem kormányközi nemzetközi szervezeteknek. A több mint 200 tagú CISAC a 2007-es közgyűlésén a 20 tagú Igazgatótanácsba a legtöbb szavazattal az Artisjus-t választotta. Képviselői elismert munkát végeztek ezeknek a nemzetközi szervezeteknek irányítói, szerzői, jogi és technikai fejlesztési testületeiben. A CISAC Közép- és Kelet-európai Regionális Igazgatóságának székhelye Budapesten van, az év során a hét regionális konferencia közül ötöt Budapesten rendeztek. Kétoldalúan is folytattuk a régió közös jogkezelőinek nyújtott szakmai támogatást, képzést.

Budapest, 2008. május 1.
Dr. Gyertyánfy Péter